

nent que l'emperador donava, per la qual s'acabà e s'edificà l'església» (*Blanq*, *NCl* II, 16.18); el *romanent* com a equivalent de 'la resta (el temps que queda)', en Muntaner: quan Jaume I ha fet jurar a les Corts el nomenament dels seus successors «tornà-se'n e l regne de València, per l'enteniment --- que volia que l *romanent* de sa vida despeses en créixer e en multiplicar la santa fe catòlica --- e abaixar la fe de Mahumet» (fets de 1274, § 25, Casac. I, 63.11).

'Resta d'uns béns', doc. del 3.^r quart S. XIV: «lo *romanent* que exirà de ço de la dita manobra, fetes e acabades totes les coses --- vol lo dit Sr. Rey que sia convertit --- en la obra del seu palau» (Coroleu, *Docs.*, 22); «vull que de present se començ la dita obra --- segons que entre tots sabreu enginyar; e vull que totes les despeses que s'i faran se paguen dels vostres béns propis, mentre basten, e lo *romanent* soplir-ho-ha la comunitat», Eiximenis (*Regiment de Prínceps*). I en la forma arcaica *remanent*: «sia lo dit guany gran o poc, totavia ne deu haver lo cors de la nau o leny, ab lo dit senyor ensemps, lo terç, e lo *remanent* del dit guany deu ésser partit per testes», *Consolat* (§ 243, Pard., p. 335).

Romasos pl, mall. *Romasa* mall. 'permanència' i 'moviment del conill o la llebre que, fingint aturar-se, fa una grada desorientadora per als gossos'. Per influència de la *n* del primitiu cast. *remanso* 'tombant quiet en un riu' que ha estat usat també com a *remans* en cat., però és de puresa molt suspecta, en la zona fronterera vora l'Ebre *romans* (Mequinensa, *AlcM*).

Romango 'vivesa de moviments d'una dona' Conca de Barberà, i *romangó* 'moviment de les faldes en caminar' tort., i 'arromangadura de les faldes' maestr., semblen derivats de *romangar*/*arromangar*/*arremangar* (en definitiva, de *mànega*, veg. *MA*). Realment tenim una confirmació del fet que *romango* prové de REM-, en la variant ja documentada en el S. XV, que també permet precisar millor el matís d'aquesta expressió afectiva: «--- Me blasmau e avilau altri --- los vostres *romangos*, incitats més de malícia que de rahó, ab contínues murmuracions morden, e dampnen, Gissippo», *Decam.* x, § 8, 590.18 (trad. *rammarichu*, ed. 1961, 641.20).

Però també per altres raons, veiem que, si hi ha relació amb (*ar*)*romangar*, n'hi ha, tanta o més, amb *romandre* i MANERE: car en els nostres alts Pirineus, ho he oït sovint en el sentit de 'marrada que fa un camí', 'revolt'; així a l'alta Vall d'Aran (1926 ---) i repetidament a Boí [1953, 1960 ---] accs. que segurament s'han de derivar de *romandre*; en el mateix sentit en base, allà sense RE-, com a provinent del simple MANERE, però amb estructura evident de manlleu romànic: en bc., àrea parcial, i de la zona amb més influències bearn. i alt-arag.: *mangune* «rodeo, recodo de camí» a Andoain (S. de Donostia); i en el Baztan i a Ainhoa (SE. del Labort) *manguna* id i *mangunatu* «andar oblicuament» (Azkue). A Vall de Boí *romangos* 'explicacions indirectes, embarassades' [1959] i el *DAG*, recull *romangos* «menaces» a Borredà; definició que no posem en dubte, perquè la retrobem, en la

forma *remango*, en parlars aragonesos, i fins a Benasc: «movimiento amenazador del brazo, generalmente armado de un objeto: m'ha fetó *remángo* dan el tocho, dan el falsón» (Ballarín).

De *romango*, *romanxoles* (*DAG*), per encreuament amb el grup format per *marranxoles*, *marríol* (*MARRADA*), *rebrincoles* (*VINCLAR*); *marrincoles*. Cf. també *mangada* 'revolt, recolzada'.

ALTRES DERIVATS DEL L. MANÈRE. Mots savis. Del ll. *permanēre* 'quedar-se, romandre durablement', participi actiu *permanens*, -tis, per via sàvia, ve *permanent*: ja en el text antic del *Vitrolai* de Montserrat, que deu ser aproximadament del S. XV: «Sacrat portal del Temple, *permanent*, / dot virginal, virtut sobreexcelsent / ---» (Villanueva, *V: Lut* VII, 152, v. 13). *Permanència* [1399, BMetge]: «¿no t recorda que s lig --- en lo *Levític*, a 17 cap, parlant de la ànima dels bruts, que la ànima d'aquells en la sanc és --- que de la *permanència* de la sanc penge lo ésser de aquella?» (*Somni* I, Ri, 220.20, on segueix els mots de St Tomàs «ex sanguinis *permanentia* dependet»). *Permanèixer* [Belv.] per 'romandre' és castellanisme enterament recusable.

Mansió [Lab 1840], pres del ll. *mansio*, -onis, 'permanència en un lloc', d'on 'habitatge, lloc d'estada senyorial', *mansionari* [Lab 1840].

Immanent [Belv.], ll. *immanens*, -tis, 'que roman dins d'una cosa'; *immanència*

DERIV. POPULARS: *Mas* 'casa de camp i de conreu' [S. XI], del ll. tardà *mansum* 'lloc d'estada o residència'. «Cubs duo et tonna I, qui est in ipso *mas* quod ipse tenet» a. 1066 (*Cart* de St. Cugat II, p. 317); «remaneat in ipsum *mas* de Alans», a 1055 (*BABL* VI, 357): ha de tractar-se del poblet d'Alàs, entre l'Urgellet i el Baridà, a la ribera dreta del Segre; «Zo són clams --- que fan --- d'En B: dez Vilár --- dos *mases* a Vilalta, que robà --- et alia vice veng e z'alberg d'En G. de M. e menà-se n zos porcs e z bous e ---, per què zo *mas* ne valrà totz tems meins, e n'é perdud; e anant [IN ANTE] veng e l *mas* de la Muntada --- e fez de mal qui valg --- e aenant tornà i, e l *mas* ilex de la Muntada, e pres l'ome e l'aver e ---» alt Cardener; i en una altra llista de greuges, a Cerdanya, acusen R. de Palerols de certa malvestat comesa a «hu<n> *mas* (h) a Vilalobent»: tots dos docs, indatats, del S. XII (PPujol, *DocVgUrg*, 4 22ss., 5, 6).

«Los Srs. --- d'Aragó --- tenen llurs rics-hòmens, prelats, cavallers e ciutadans e hòmens de viles e de *mases*, mills --- en dretura, que neguns altres senyors del món», Muntaner (§ 20, Casac. I, 53.12). «Anfbal --- va parlant als de la sua host --- no serà vostra habitació --- en spenyadors de roques, ans possehiretz los camps grexozos e los *masos* rics de Itàlia ---», Ant. Canals (*Scipió*, *NCl* XLIX, 70 22); «--- los pagesos, que quant avian a 'nar luyn de lur *mas* a lossar reyas --- a ells fou provehit --- en haver en los dits tèrmens --- ferrer que faés aquella faena, e que los dits *massos* lo pagassen en forment», doc. de 1462 (Hinojosa, *El Rég Señor en Cat*, p. 370).

El mot llatí no pertany al llatí clàssic, si bé en